

Tamásné Fekete Adrienne: Ahogyan mi láttuk

Könyvtár szakos hallgatókkal a vándorgyűléseken II. rész

A SZAKMAI KONFERENCIÁK TEHETSÉGGONDOZÁSBAN ÉS PÁLYASZOCIALIZÁCIÓBAN BETÖLTÖTT SZEREPE - A VÁNDORGYŰLÉS PÉLDÁJA AZ EGRI TAPASZTALATOK SZERINT

Fejlesztés és tehetséggondozás az Eszterházy Károly Főiskolán

Lassan két évtizede, hogy felsőoktatási intézményeinkben egy-egy korosztály lényegesen szélesebb rétege tanul, mint korábban. Ez igen heterogén összetételű tanulócsoportokat jelent. A hallgatók között nagy különbségek vannak, különösen a tanulási eredményességüket és további pályájukat meghatározó szellemi munka technikájának birtoklása terén. Ismereteik és készségeik szintjét nemcsak egyéni képességeik befolyásolják, hanem korábbi iskoláik minősége, településeinek oktatási, kulturális infrastruktúrája, az adott régió fejlettségi színvonala stb. Ezért a vidéki - elsősorban, tömegesen a térség továbbtanulni szándékozó polgárait vonzó - felsőoktatási intézményekben különösen nagy szerepe van mind a felzárkóztatásnak, mind a tehetséggondozásnak.

Hallgatóink sokszínű tevékenységét szervezve és indukálva, az Eszterházy Károly Főiskolán nem véletlenül élvez prioritást a digitális olvasás- és íráskészség, mellette az anyanyelvi és az idegen nyelvi kultúra, a kommunikációs és a tanulási készség fejlesztése, s hogy e fejlesztő és tehetséggondozó munkában a könyvtár alapvető szerepet kapott. A tevékenység infrastrukturális elemei - hogy csak párat említek: az elsőéves hallgatók ellátása laptopokkal, amely főiskolánk immár négyéves kiemelt programja, vagy beruházás a digitalizálásba. Mindehhez csatlakozik a "szoftver", az elektronikus tananyagok készítése, új, a hallgatók önálló munkáját növelő pedagógiai, oktatástechnológiai kísérletek és programok, amelyek egyre inkább nemcsak egy-egy tanszéken belüli, hanem tanszékközi, sőt a könyvtárral való együttműködés keretében valósulnak meg. Eredményként az akár elsőéves korukban egy-egy területen fejlesztésre szoruló hallgatók a későbbiekben a legtehetségesebbek számát gyarapíthatják. Erről a munkáról szólt egyébként Nagy Zsuzsanna, szolgáltatási igazgató (Budapesti Corvinus Egyetem, Központi Könyvtár) átfogó, problémaközpontú előadásában a debreceni, tehetséggondozással foglalkozó vándorgyűlésen.¹ Az általa említett tevékenységek a mi főiskolánk, illetve könyvtárunk gyakorlatába is beletartoznak.

Hadd egészítsem ki ezt a mi intézményünket, illetve könyvtárunkat jellemző olyan sajátossággal, amelynek informatikus könyvtáros szakos hallgatóink képzésében és fejlesztésében is egyre fontosabb szerepe van, e téren már némi tapasztalattal is bírunk, és a többi szakon tanuló hallgatók esetében is hasonló szerepet szánunk: mégpedig, hogy szakrészlegeink az egyes tudományterületeken a képzést segítő nem formális műhelyként is működnek.

Bármily furcsa, de ez összefüggésben van könyvtárunk korszerű könyvtárat jellemző térszerkezettel ellentétes elhelyezésével. A Líceum muzeális épületének falai nem mozdíthatók, így könyvtárunk kisebb-nagyobb helyiségekben székelő szakrészlegekben működik. Nem kis nehézséggel és kreativitással tesszük alkalmassá e tereket arra, hogy korszerű szolgáltatásszervezést tudjunk megvalósítani. A hátrányból előnyt kovácsolva azonban ezek a szakrészlegek vagy olvasószobák alkalmasak arra, hogy elsősorban a szakos hallgatók és oktatóik tanuló- és kutatószobájként, közösségi terükként használják. Ezt

teljesíti ki a szakrészlegek munkatársainak tevékenysége, amely mindenekelőtt arra irányul, hogy e gyűjtemények ne csak egyszerű forrásközpontként, hanem nem formális szakmai, akár tudományos műhelyekként is működjenek, illetve formális szakmai köröket vonzzanak.

A szolgáltatásszervezés alapja a szakreferensi rendszer és a hosszú nyitva tartás (a hét öt napján reggel 8-tól este 8-ig, tanulmányi időszakban, szombatoként 830-tól 1230-ig), lelke pedig a munkatársak segítő attitűdjén, tudásán kívül a rendezvények sora. Attól kezdve, hogy már az első könyvtárbemutató "túrákat", könyvtárismereti előadásokat is a szakreferensek tartják, a hallgatók szakjának megfelelő tudományterületi sajátosságokra építve, többnyire a tanszékek oktatóival alakítva a tananyagot, a kiállításokig, filmklubig és blogig, olvasókörig, könyvbemutatókig és szavalóversenyekig. E tevékenységek a hallgatók szervezeteivel, nevezetesen a Kepes György Szakkollégiummal és a HÖK-kel való egyre tartalmasabb együttműködésünk eredményei is.

Informatikus könyvtáros szakos hallgatóink fejlesztése, tehetséggondozása is elsősorban képző tanszékünk kompetenciája. (E témáról 2009-es vándorgyűlésünkön Suppné Tarnay Györgyitől a Debreceni Egyetem Könyvtárinformatikai Tanszékének adjunktusától hallhattunk alapos körképet.)² Praktikumot követelő szakmánkban azonban nagy szerepe és súlya van e téren is a gyakorlati képzés műhelyeinek, elsősorban a képző intézmény könyvtárának. E tevékenység része a hallgatók bevonása a szakmai műhelyekbe, nevezetesen a Magyar Könyvtárosok Egyesületének szervezeteibe, a szakmai konferenciákon való részvételének motivációja és szervezése.

Könyvtári szakmai konferenciák

Számba véve szakmai konferenciáink lehetőségeit - a hallgatók pályaszocializációja, tehetséggondozása szempontjából - kétféle szempont szerint vizsgálom őket: az egyik, a hallgatók konferencián való aktivitásának szempontja, a másik, a konferenciák tematikája.

Az aktivitás szempontja nem szorul különösebb magyarázatra: minél nagyobb szellemi erőfeszítést, minél sokoldalúbb tevékenységet generáló a rendezvény, annál alkalmasabb a fejlesztésre.

A tematikai szempont bevonása vizsgálódásomba pedig azt a megkülönböztetést szolgálja, hogy milyen ismeretekkel, milyen és mennyi gyakorlati tapasztalattal, széleskörű, kreatív látásmóddal kell rendelkeznie a konferencián résztvevőnek, hogy az ott elhangzottak, megfogalmazottak értelmezhetőek, így fejlesztő hatásúak legyenek, hogy valóban szakmai partnerként hallgasson, szóljon, érveljen, vitázzon a konferencián résztvevő hallgató.

A továbbiakban szakmai konferenciáink közül néhányat jellemzek röviden, hogy a vándorgyűlést, illetve annak fejlesztő hatását el tudjam helyezni a többi konferencia között.

Tudományos Diákköri Konferenciák³

A kimondottan az ifjú, kutató hallgatók számára rendezett konferenciák sorában az első és kétségkívül legkiemelkedőbb, fejlesztő hatását tekintve is a hazai felsőoktatás szinte valamennyi intézményében nagy hagyományokkal rendelkező, tudományos diákköri tevékenység (TDK), amelynek támogatását ma az Oktatási és Kulturális Minisztérium is hangsúlyos feladatának tekinti.

A magyar iskolaügyben mélyen gyökerező önképzőkori tevékenység hagyománya él tovább e tudományterületenként végzett, tanszékekhez kapcsolódó műhelymunkában, ahol a hallgatók egy részének önképzési szándéka találkozik a társadalmi igénnyel: jelentős szerepet játszik a tudományos utánpótlás nevelésében, a minőségi képzésben, a felsőoktatási intézmények rangsorának alakulásában, végső soron a magyar felsőoktatás teljesítményében; mutatja egy-egy intézmény tanszékének tudományos irányultságát, potenciálját, pedagógiai kultúráját.

A műhelymunka során, amely egy választott téma, jellemzően több éven keresztül történő kutatását foglalja magában, fejleszthetők a legalapvetőbb kutatói készségek és tulajdonságok, alkalmas az írásbeli és szóbeli kommunikációs készségek, ezen belül különösen a tudományos érvelés, a vita gyakorlására, szakmai-emberi kapcsolatok kiépítésére, lehetőséget teremt az egyéni szakmai előrehaladásra, nagyobb esélyt ösztöndíjak, pályázatok elnyerésére. A TDK-mozgalom csúcspontját a helyi, intézményi megmérettetések után az országos konferencia, és az ott elérhető helyezések és díjak jelentik, valamint a publikálási lehetőség.

MLIS-konferenciák (Masters of Library and Information Science)

A hallgatói aktivitás szempontjából kiemelkedő, új kezdeményezés az ELTE BTK HÖK informatikus-könyvtáros szakos hallgatói érdekképviselője és az ELTE BTK Könyvtártudományi Tanszékének együttműködése keretében létrejött, országos méretűvé vált, és már két alkalommal megrendezett MLIS-konferencia.

Többszörösen mutatkozik meg benne a hallgatók aktivitása: maguk a diákok kezdeményezték létrejöttét, szervezik, első számú célcsoportja, aktív célközönsége, az informatikus könyvtáros szakos hallgatók. A felvezető előadások megtartására, a szekciók vezetésére a szakma kiemelkedő képviselőit, a könyvtáros élet legnevesebb, gyakorló szakembereit, kiemelkedő szakértőit kéri föl.

Eddigi, választott témái között - minőségmenedzsment, marketing; web2; bolognai képzés; a digitális tartalmak privatizációja; új könyvtárfejlesztési tervek, új operatív programok, új stratégia; a humánerőforrást kibocsátó intézmények és felvevőpiac - nemcsak szakmai, hanem kemény könyvtár-politikai kérdések is vannak. A konferencia témaválasztásában egyébként is bevallott cél: a könyvtárak, illetve a könyvtáros lét olyan problémáinak megvitatása, amelyekről "más rendezvényeken diszkréten hallgatnak"⁴.

A rendezvény jelmondata - "A progresszív tradíciók jegyében" - udvarias visszafogottsággal jelzi azt a komoly szándékot, amellyel aktuális és a jövőt nagyon is meghatározó kérdésekről kívánnak gondolkodni és véleményt cserélni, a meghívók szövegében pedig, egyértelműen világossá teszik, hogy ebben a folyamatban az ifjú generáció részt kíván venni, sőt részt követel: "Alakítsuk együtt a szakmai közéletet! Alakítsuk együtt Magyarország könyvtárainak jövőjét!"⁵ E felhívásokban mindazonáltal egyértelműen megfogalmazódik a jelen állapotokkal való elégedetlenség, és erőteljesen érződik a változás melletti elkötelezettség: "Váltsunk szemléletet!"⁶

A konferenciát értékelve - már amennyire ez két alkalom után lehetséges - az egyik résztvevő, Nemes László írásából idézek: "Sikeres lehet-e egy tisztán hallgatói ötletre építő, hallgatói szervezésű konferencia, amelyet elsősorban a hallgatók számára szerveznek, annak érdekében, hogy találkozhassanak a szakma gyakorlóival, kiemelkedő szakértőivel, tudósaival?"⁷ Én hadd tegyek föl az előzőleg megfogalmazott kérdés mellé egy másikat: vajon felkészültek-e, felkészíthetők-e hallgatóink képzési idejük és rövid gyakorlatuk alatt arra, hogy könyvtár-politikai kérdések tekintetében kompetens véleményt fogalmazzanak meg, illetve milyen stúdiumok, gyakorlatok, tapasztalatok kellenek ahhoz, hogy fiataljaink globálisan és reálisan lássák szakmánk egészét, annak múltját és jövőjét?

Nos, úgy gondolom, hogy a például egy ilyen konferencia is jó lehetőség erre. Jó útnak, még inkább gyakorló terepnek érzem az ifjú informatikus könyvtáros generáció számára a konferenciafolyamat, még akkor is, ha eredetileg kitűzött céljaival "csak" konvergál. Mindenképpen alkalmas a szakmát már hivatásuknak tekintő hallgatók és ifjú könyvtárosok azon tagjainak a szakmai közéletben való fellépésére, akiket nem vagy nem csak egy szűk informatikai vagy könyvtári terület érdekel, hanem könyvtáraink jelene és jövője, úgy is fogalmazhatok, hogy a szakma gyakorlati oldalának teljessége, a könyvtárpolitika és stratégia. Itt lehetőség adatik, e szűkebb, a szakértő előadókon kívül a többségében saját generációs,

hasonló tudással és tapasztalatokkal rendelkezők közegében való megnyilvánulásra, a konferenciakommunikáció tanulására, gyakorlására, a szakma élvonalbeli "guruitól" tanulni, tőlük kérdezni, velük vitázni és megismerkedni, általuk háttérinformációkhoz jutni, és egy-egy döntés mögött álló szempontokat is megismerni.

Azt gondolom, hogy az itt megnyilvánuló hallgatók egy része éppoly tehetség, mint TDK-konferenciákon szereplő társaik, csak egy más területen., Teret adni fejlődésüknek e konferenciák által is, éppoly fontos. (Egyébként e két társaság: a tudományos munkát végzők és könyvtár-politikai kérdések iránt érdeklődők csoportjának tagjai - tapasztalataim szerint - részben fedik egymást.)⁸

Szakterületi konferenciák

A konferenciák legnépesebb és tematikailag legsokszínűbb csoportját azok a rendezvények alkotják, amelyek egy-egy szűkebb tudományterület vagy szakmai kérdés megvitatását tűzik ki célul.

Ezek vizsgálata és csoportosítása most nem célokom, csupán annyit megjegyzésként, hogy míg pár évtizeddel ezelőtt az MKE szakterületi szervezeteinek rendezvényei voltak az azonos munkakörben dolgozó vagy hasonló érdeklődési körű könyvtárosok országos fórumai, területi szervezeteié pedig a helyi érdekeltségű, valamint a továbbképzést szolgáló témák megvitatásának műhelyei, ma már minden nagyobb könyvtár, legyen az nemzeti, köz-, szak- vagy felsőoktatási könyvtár, jellegének, küldetésének és feladatainak megfelelő tematikájú, a képzésben, de a tehetséggondozásban is különösen jól hasznosítható konferenciákat rendez.

Jellemző, hogy e palettán lassan minden könyvtártípus megtalálja a maga helyét; hogy csak saját példánkat említsem, az Eszterházy Károly Főiskola 1994 óta rendezi meg azóta nemzetközivé vált Agria Média konferenciáját, amelynek alcíme: Információtechnikai és Oktatástechnológiai Konferencia és Kiállítás, illetve könyvtárunk 2008 óta szervezett Iskolai Könyvtári Konferenciáit (Eger és Környéke Iskolai Könyvtárosainak Konferenciái = EKIKK). Szakmai konferenciáink további jellemzője, hogy tematikai más tudományterületeket is érintenek, így természetes módon nyitottak és vonzóak más szakmák érdeklődő közönsége számára is. Mindez természetes kiterjesztése, megmutatása annak az egyre színesedő tudásmenedzselő tevékenységnek, amelyet könyvtáraink - újonnan felismert hivatásukból fakadóan - folytatnak.

Vajon mennyire építhetők be a hallgatók tanulmányaiba, mennyire hasznosak, fejlesztő hatásúak ezek a konferenciák? Én magam is bizonytalanul és fokozott izgalommal készültem például az "Olvasnak még a fiatalok?" című miskolci konferenciára (2008. október 17., rendező: II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár), amikor akkori csoportomat és az olvasásszociológia iránt érdeklődő hallgatókat invitáltam a rendezvényre. Pár év elteltével is azt tapasztalom, hogy akkori diákjaim számára is emlékezetes, felejthetetlen első konferenciájuk volt ez, hozzáteszem, a színvonalat olyan előadók garantálták, mint például Nagy Attila, Szávai Ilona, Tari Annamária. Úgy vélem, hozzájárult nemcsak szakmai ismereteik bővítéséhez, motivációjukhoz, pályaszocializációjukhoz, hanem szakmai és talán emberi felnőtté válásuknak is egyik fontos állomása volt. Álljon itt egy idézet egyik hallgatóm, Nagy Péter írásából: "kicsit néha úgy éreztem az előadás bizonyos pontjain, hogy ez nem is annyira nekem, mint inkább rólam szól. Szemben a hallgatóság nagy részét alkotó középkorú könyvtárosokkal, akik egy-egy őket sokkhatásként érő tény bemutatása után szájtátva meredtek az előadóra, addig én bizony többször azt gondoltam magamban, hogy »Hú, hát én meg ebben élek...« ... személy szerint csak a legvégén, generációm szokásainak, értékrendjének (vagy inkább értéktelenségének) minden irányból való bemutatása, a megannyi apró statisztikai adat (legtöbbje engem például cseppet sem ért váratlanul, sokat már ismertem is) és az életből merített példa alapján összeállt mozaik. A belőle levonható konklúzió

döböntett rá, hogy milyen sötét is az összkép, mennyire értékek nélküli vagy hamis értékekkel elárasztott ez a felnövekvő nemzedék, az én nemzedékem!"⁹

Mivel szakmánk a munkatevékenységeket és ennek megfelelően a megkívánt képességeket, készségeket tekintve igen összetett, ezért e szakterületi konferenciák mint tájékoztató pontok és mint tanulási lehetőségek is beépíthetők a hallgatók tanulmányi munkájába és tehetséggondozásába.

Mind Informatika tanszékünk, mind könyvtárunk inspirálja és szervezi a hallgatók ilyen eseményeken való részvételét. Honlapunk "Könyvtári híreiben", hirdetőablákon és személyesen is, folyamatosan ajánlunk számukra szakmai konferenciákat, kiállításokat, invitáljuk őket olyan rendezvényekre, amelyen magunk is részt veszünk.

Az MKE Vándorgyűlése

A vándorgyűlések háromnapos rendezvény- és tevékenységfolyama csaknem magába foglalja mindazokat a lehetőséget, amelyek a megelőzőekben felsorolt konferenciaformákra külön-külön jellemzőek.

A szekciók munkája biztosítja azt a sokszínűséget, amelyet a szakmai konferenciák. A tudományos érdeklődésű hallgatóknak az utóbbi években megrendezett olyan szekcióülések számíthatnak érdeklődésükre - ha témájukban ugyan nem is mindig relevánsan, de kutatás-módszertani szempontból mindenképpen hasznosíthatóan -, mint a Kovács Máté- vagy a Fülöp Géza- emlékülések voltak. Itt is a szakma legkiemelkedőbb képviselőivel találkozhatnak, ismerkedhetnek, beszélgethetnek, és lehetőség van aktív részvételre is: hozzászólhatnak a különböző témákhoz - különösen a szekcióüléseken, de azon kívül is -, hisz' a három nap sok formáját, lehetőségét kínálja a személyes találkozásoknak. Épp az elmúlt három év színhelyei bizonyították azt is - legalábbis mint résztvevő tapasztaltam így -, hogy a konferencia lebonyolításában is számíthatott az informatikus könyvtáros szakos hallgatók aktivitására.

Az alábbiakban a hallgatói részvételben rejlő megannyi fejlesztési lehetőség lajstromát nyújtom, amely a vándorgyűlésre mint konferenciára jellemző, és amelyeknek legtöbbje az előbbiekben kiemelt más konferenciáink sajátja is.

1. A szakmai képzés egyik formája

A konferencián olyan elméleti ismeretek hangzanak el, amelyek a hallgatók számára újak, ha pedig ismertek, akkor mélyítik tudásukat, vagy azokat új összefüggésekbe helyezik. Tanulható az ismeretek felhasználásának, új szempontok szerinti elrendezésének algoritmusai.

2. Tapasztalatok szerzése más könyvtárak megismerésével

A vándorgyűlés állandó programjai közé tartozó helyi és környékbeli könyvtárak meglátogatása a szakmai képzés alapvető fontosságú része. Alkalmat ad a könyvtárépítészeti, a szolgáltatásszervezés stb. tanulmányozására, egy másik könyvtár mindennapi életébe való bepillantásra, sajátosságainak megismerésére, tapasztalatok szerzésére.

3. Lehetőség tudományterületünk forró pontjainak megismerésére

Bár a képző intézmények évről évre megújuló tanmeneteikbe a tudomány és a szakma legfrissebb ismereteit integrálják, épp a szakmai konferenciák sajátosságából adódik, hogy a legfrissebb tendenciák, a tudomány, a kutatás legintenzívebben művelt területei itt, e rendezvényeken mutatkoznak meg. Ezért a szakmai ismereteken kívül orientáló hatású lehet nemcsak szakdolgozati témájuk megválasztásában, de akár további pályorientációjukban is.

4. Szakmán belüli orientáció

Folytatva az előző gondolatot, szakmánk azok közé az "emberies" hivatások közé tartozik, amelyek sokfajta tevékenységre adnak lehetőséget, és ezzel a különböző képességgel rendelkezők szakmai és emberi kiteljesedésére, tehetségének kibontakoztatására. Az egyesület szakmai szervezeteinek programjai, a választás kényszere a szekciók programjai között

gondolkodásra, döntésre készíti a hallgatókat, ez pedig segíti szakmai önismeretüket, pályorientációjukat is.

5. Kitekintés más tudományterületekre, az érintkezési pontok felfedezése

Szelmánk sok tudomány eredményére támaszkodik és fejlődésüket segíti. Szinte mindennapos érintkezési területünk a pedagógiával, pszichológiával, informatikával stb. A vándorgyűlések évenként megfogalmazott tematikája szinte kikényszeríti az érintkezési területek mentén való gondolkodásunkat, ez segíti a mindennapokban is használni ezt az algoritmust. A hallgatókat pedig segíti annak belátásában is, hogy sok tudományterületet felölelő tantárgyi hálójuk a való élet szakmai szükségleteit tükrözi.

6. Tágabb körből való rálátás saját szakmákra, saját tudományterületünkre

A vándorgyűlések évente változó, időszerű problémákat gondolkodásunk középpontjába állító tematikai segítenek abban, hogy más szakmák szemszögéből, vagy még ennél is tágabb nézőpontból, az egész társadalmat foglalkoztató, megoldásra váró feladatok felől szemléljük szakmánkat, megoldásainkat. Ezt erősíti a más tudományterületről meghívott előadók felkérése is, akiknek előadásai mindig "új világot" segítenek megnyitni gondolkodásunkban.

7. A szakmához fűződő érzelmi kötődés erősödése, elköteleződés a szakma mellett, a hivatástudat alakulása

A konferenciák, különösen a vándorgyűlés a több száz szakmájának elkötelezett könyvtárossal - már csak látványával is - mindenképpen alkalmas érzelmi kötődés kialakítására. De nemcsak tömegével, hanem egyéniségeivel is hat a konferencia: a tudós könyvtáros, a sziporkázó előadó, a jó beszélgető partner, de kiváltképp az ország másik végén élő vagy akár határon túli, más nemzetbeli, de hasonló gondokkal küzdő pálya- vagy hallgatótárs. Az elköteleződést erősítik a vándorgyűlésen évről évre kitűzött célok, az elért eredményekről szóló beszámolók, a szakmán belüli kitüntetések és más szakmák elismerései.

8. Lehetőség a szakma élvonalbeli szakértőinek személyes megismerésére

Semmivel sem pótolható az a szakma kiemelkedő képviselőivel való személyes, élő kapcsolat, amely egy-egy konferencián adódik: nem csak hallhatják előadásait, hozzászólásait, arra is lehetőség van, hogy személyesen forduljanak hozzájuk szakmai kérdéseikkel, problémáikkal.

9. Kortárs példaképek és pályájuk közelebbi megismerésének lehetősége

A legutóbbi vándorgyűlés különösen alkalmas volt arra, hogy Paszternák Ádám személyében egy olyan ifjú könyvtárost ismerhessenek meg hallgatóink személyesen, akinek a nevét már írásaiból ismerték, s ezek alapján tevékenységét, őt magát tisztelték. A szakmai kiválóságra törekvést erősíti példája és elismerése, az Év Ifjú Könyvtárosa Díj.

10. Lehetőség saját tudásunk színvonalának megbecslésére

A konferenciák alkalmasak saját tudásunk, tájékozottságunk színvonalának megbecslésére, a kollégákéval való összehasonlítására, hiányosságaink feltárására, így ösztönzést adva a felzárkózásra.

11. A szakmai kapcsolatépítés lehetősége

Egy-egy konferencia tág lehetőséget ad a szakmában dolgozók ismerkedésére - a többnapos vándorgyűlés sokszínű tevékenysége pedig szinte kényszeríti a résztvevőket a közös gondolkodásra, az együttműködésre. Alkalmat ad arra is, hogy direkt módon keressük és építsünk ki kapcsolatot olyan könyvtárak munkatársaival vagy könyvtáros személyiségeivel, akiknek írásait olvasva, tevékenységéről hallva, további kérdéseket tehetünk fel, véleményét kérhetjük.

12. Az azonos témával, egy problématerületen dolgozók közösségének (láthatatlan kollégium) tagjává válás

Épp a debreceni vándorgyűlés adott lehetőséget arra, hogy a Kovács Máté-pályázaton résztvevő hallgatóink a Kovács Máté munkásságával foglalkozó szekcióülésen résztvevő kutatókkal találkozhassanak, velük személyes kapcsolatba kerüljenek

13. Az informális tájékozódás lehetősége

A konferenciák sokszínű szakmai közössége alkalmas arra is, hogy egy-egy készülőben lévő, még csak szűk szakmai körben ismert vagy a döntés-előkészítés szakaszában lévő ügyről informálódjunk. Hallgatóként megismerhetik más felsőoktatási intézmények képzési sajátosságait, egy-egy állásügyben szóba jöhető intézmény szellemiségéről tájékozódhatnak, példákat kaphatnak fiatal kollégák eredményes pályaeépítési tevékenységéről.

14. Lehetőség saját könyvtárunk helyének megbecslésére

Jó lehetőséget ad a vándorgyűlés nemcsak az évente más-más városban meglátogatott, de az informális tájékozódás révén is megismerhető más könyvtárak tevékenységének megismerésével, hogy el tudjuk helyezni saját könyvtárunkat egyfajta rangsorban, miközben támpontokat, ötleteket kapunk munkánkhoz, saját könyvtárunk fejlesztéséhez. A hallgatók számára pedig - mint ahogy írásaikból is kiderült - az általuk ismert könyvtárak összehasonlítására, szakmai tanulságok levonására kínál lehetőséget.

15. Kooperáció, partnerkapcsolatok építése

A többnapos konferencia lehetőséget nyújt könyvtárosok és intézményeik közötti partnerkapcsolat kiépítésének kezdeményezésére, illetve e fórumon hallott kooperációs együttműködések eredményeinek, tapasztalatainak felhasználására.

16. A nálunk rosszabb helyzetben lévő könyvtárak könyvtárosaival való szolidaritás, segítség, tudás és tapasztalatok átadása

A vándorgyűlés mint különféle típusú és helyzetű könyvtárakban dolgozók, sőt határon túlról érkezők közös rendezvénye, különösen alkalmas tapasztalataink átadására, valós, segítő akciók előkészítésére, megszervezésére.

17. A rendezvényszervezés tanulásának egyik formája

A konferenciák szervezése és rendezése hozzátartozik, beépült könyvtáraink mindennapjaiba. Még ha "csak" hallgatókként vesznek is részt diákjaink a konferencián, tapasztalataik hozzájárulnak ahhoz, hogy e rendezvényeken szerzett ismereteiket a későbbiekben, munkájukban felhasználják, kamatoztassák.

18. A konferencia-etikett megtanulásának lehetősége

Mindenki volt "első-konferenciás". Talán többen emlékeznek az első rendezvény(ek) izalmára, várakozására. Egy olyan több száz embert vonzó és többnapos rendezvény, mint a vándorgyűlés, mindenképpen alkalmazkodást kíván: figyelmet a rendezők hirdetményeire, pontosságot, előzékenységet és barátságosságot, no és annak a "tudományát", miként szervezzük úgy programunkat, hogy a lehető legtöbbet profitálhassunk a konferencia tanulásaiból, miközben megtaláljuk a "nekünk való" beszélgetőpartnereket is.

19. A szóbeli és írásbeli kifejezőkészség tanulmányozásának és gyakorlásának lehetősége

Konferenciáinkon (nem csak szakmánkban) egyre kevesebb a hallgatóság soraiból megszólalni "merészelve" száma, a legkényesebb kérdéseket feszegetőké, akik megfelelően tudják megfogalmazni kérdéseiket, véleményüket. Egy-egy konferencián megfigyelhető és elleshető a legkiválóbb előadók "titka", miben rejlik a hozzánk hasonló habitusú előadók sikere, min múlik kudarca, ennek megfelelően törekedhetünk saját stílus kialakítására. Tanulható a prezentációkészítés és -bemutatás, a vita, az érvelés művészete. A konferencia lezárásaként pedig a szóbeli és írásbeli beszámolók, blogok, cikkek írása ad lehetőséget a fejlődésre. A ma újra divattá vált fotózás gyakorlatának megszerzése szintén a konferencián való részvétel hozadéka lehet.

20. Kulturális rendezvényeken való részvétel lehetősége

Gazdag élményt jelentenek évről évre a vándorgyűlés kulturális programjai. A kirándulások segítségével nemcsak a vendéglátó város, hanem a megye idegenforgalmi és szakmai nevezetességei is megismerhetők.

Vándorgyűlések után és újabb vándorgyűlések előtt - néhány adat és tapasztalat az Eszterházy Károly Főiskolán

Három év megannyi tapasztalata is kevés általánosítható következtetések levonására, de néhány megosztható gondolat már rendelkezésünkre áll. Mindenekelőtt néhány tény!

	MKE-tag összesen	Új tag	Végzős hallgató
2007	6	6	5
2008	7	5	2
2009	12	5	2
2010	15	5	5

Hallgatók az MKE Heves Megyei Szervezetében

Az adatok értékelésekor figyelembe kell venni, hogy a hallgatói státusz véges, tehát évről évre vannak végzős diákjaink, akik nemcsak az intézményből távoznak, de akár a szakmából is, amely helyzet nemcsak elképzeléseikből fakad, hanem mert nem találnak könyvtárosi állást, továbbá vannak, akik más megyékben kezdik pályájukat.

Érdekes tapasztalatunk, hogy vannak olyan volt diákjaink is, akik ma már más megyében dolgoznak, de még mindig Heves Megyei Szervezetünk tagjai maradtak, a mi rendezvényeinket látogatják. Az adatok csekély száma ugyan nem alkalmas mélyszántó következtetések levonására, de azt gondolom, hogy ez a képző intézményhez, a könyvtárhoz, a volt iskolatársaikhoz és a könyvtárosokhoz való ragaszkodás, az itt szerzett közös élmények, az együttes munka eredménye, amely segítette a pályához való erős kötődés kialakulásában, és egyfajta biztonságérzetet adhat továbbra is a szakmában való eligazodásban.

A hallgatók motivációi és motiválása

Ahogy a számadatokból is kiderül, évente 5-6 hallgató csatlakozott szervezetünkhöz. Sok ez vagy kevés? Mivel más képző intézmények adatait nem ismerem, ezért azokhoz viszonyítani eredményeinket nem tudom. Ha az intézményünkben képzett hallgatók arányában nézem ezt a számot, akkor csekélynek mondható. Valóban csak ennyi a könyvtáros szakmának elkötelezett hallgató, vagy arról van szó, hogy a diákok többsége még bizonytalan, esetleg másik szakját érzi hivatásának? Elképzelhető, hogy nem megfelelő és nem elégséges a propagandánk, vagy az MKE tevékenysége nem igazán megnyerő számára?

Az Egyesület oldaláról megfogalmazva a kérdést: szükséges-e hogy tömegesen lépjenek be az MKE-be a hallgatók? Ez utóbbira a válaszom egyértelműen nem, hisz' megváltozna a szervezet célja. A legelkötelezettebb, legfelkészültebb hallgatókat várjuk!

A fölött kérdésekre korrekt választ egyébként, csak egy minden évben megismételt felmérés adhatna. Amiről azonban egy ilyen értékelő visszatekintésben saját magam is elgondolodom, vajon megtettünk-e mindent, ami rajtunk múlik.

Három év után elmondhatom, hogy a legerősebb motiváló tényezőt a mindennapos munkakapcsolat, a személyes példa és az ebből folyó bensőséges, bizalmi kapcsolat jelenti,

akár könyvtáros-hallgató, akár hallgató-hallgató viszonylatában. Ez utóbbi nagyon lényeges, a kortársak élményei, tapasztalatai és személyisége hatalmas motiváló hatással bír.

Legnagyobb motiváló hatással azokra a hallgatókra tudunk lenni:

- akik könyvtárunk Könyvtártudományi gyűjteményének mindennapos látogatói, tehát aktív könyvtárhasználók;
- akik itt végezték gyakorlatukat;
- s akik szakmailag máris elkötelezettek, a pályán kívánnak dolgozni, és már építik szakmai kapcsolataikat.

Egyértelmű tehát, hogy - legalábbis gyakorló könyvtárosként - azokat a hallgatókat tudjuk motiválni, akik bejönnek részlegünkbe és személyes kapcsolatot tudunk velük kialakítani.

2003-ban alakítottuk ki szakrészlegünket, új helyen, az első emeleten, és amely technikai felszereltségével, esztétikus, barátságos berendezésével igazi otthona az ide betérőknek. Könyvtár szakos hallgatóink igazi otthona, már csak állományánál fogva is: itt vannak könyvtártani dokumentumaik, könyvtárunk bibliográfia-gyűjteménye, iskolatörténeti és régi könyves gyűjteményünk válogatott darabjai. A tér motiváló hatásán kívül nagyobb hatású a hely szelleme. Hatalmas a felelősségünk e téren könyvtár szakos hallgatóink esetében, hisz számukra a részlegünkben való tanulás és forráshasználat jóval több kell legyen egyszerű könyvtárhasználatnál. Gyakori látogatásuk nemcsak jobb irodalom- és forráshasználatukat segíti elő, a könyvtárosokkal való bizalmi kapcsolat kiépülésére alkalmas, hanem szakmai ismeretek, tapasztalatok szerzésére is.

Az évek során kialakult a könyvtár szakos hallgatókból egy kis mag, az eleve könyvtárba járókból és azokból, akiknek problémáik voltak egyes tárgyak tanulásával, és itt segítséget kaptak. "Beszoktak" részlegünkbe, ők "könyvtárlakóink" - így neveztük el azokat a hallgatókat, akik közül többen reggelente innen indulnak órára, nap közben párszor bekukkantanak, még estéik egy részét is itt töltik. Ők azok, akik folyamatosan kérdeznek, tanácsot kérnek feladataik megoldásában (olykor egyéb dolgaikban is).

Óhatatlan részeivé váltunk egymás életének - látják és hallják problémáinkat, a könyvtár problémáit. Egy-egy rendezvényünkön nemcsak törzsközönségünk tagjai, de segítenek a helyszín előkészítésében, berendezésében, a publikum, a résztvevő nézősereg irányításában. A "bentlakás" könyvtári ismereteiket is bővíti, szilárdítja, felsőbb éves korokra többségük az alsóbb évesek első számú segítője, bátran mondhatom, mentora; itt adják át tapasztalataikat egy-egy tárgy tanulásával, egy-egy téma feldolgozásának legeredményesebb módjával kapcsolatban, a legjobban használható irodalom ajánlásával, nem utolsó sorban egy-egy tanár követelményrendszerének megismertetésével. Ma már bátran mondhatjuk, hogy részlegünk egyfajta "laza" szakmai műhelynek nevezhető, ahol mindig történik valami, van valami új hír rendezvényről, eseményekről, tennivalókról. A könyvtár szakos hallgatók tevékenységének egyik fontos része a rendezvényekről szóló hírek, beszámolók írása. Új, most induló kezdeményezésünk egy-egy új folyóiratszám szemlézése vagyis ajánlás írása.

Természetesen a tagság évről évre változik, a végzősök helyét fiatalabbak veszik át - az igazsághoz tartozik -, évente két-három ilyen hallgató csatlakozik "belső körünkhöz".

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének felhívása könyvtár szakos hallgatók vándorgyűlésen való részvételének támogatására ezért nem ért készületlenül bennünket, viszont a tevékenységek bővítésére adott lehetőséget azzal, hogy hallgatók is tagjai lehetnek szervezetünknek, egyfajta célt adott az addig is szinte könyvtár szakos hallgatók műhelyeként működő szakrészlegünk szoros gyakorlati képzésen túli munkájához.

A vándorgyűlésen való részvétel erősítette szakmai elkötelezettségüket, érdeklődésüket kitérítette, megtalálták szakterületüket, amelyen dolgozni szeretnének, önbizalmat adott tudományos diákköri tevékenységükhöz, előadások tartására is bátrabban vállalkoznak, mint

társaik, és szívesen vesznek részt a könyvtár, a tanszék és az MKE munkájában. Ma már önállóan követik a konferencianaptárt, és vesznek részt rendezvényeken, szakmai kirándulást szerveznek hallgatótársaiknak.

Úgy érzem, érdemes volt e tehetséggondozó tevékenységbe bekapcsolódnunk. A vándorgyűlésen való részvétel jó lehetőség a pályához máris kötődő hallgatók számára, hogy ne csak hallomásból ismerjék az egyesületet és tevékenységét, hanem érezzék a szakmai közösség erejét, lássák gyengeségeinket, problémáinkat, kapjanak késztetést a jobbításra, a személyes ügyként kezelésre, azaz hozzájáruljon ahhoz, hogy a könyvtárosság hivatásukká váljon. A tanulás éveit ugyanis nemcsak az elmélet elsajátításának és a készségek fejlesztésének ideje, hanem a pályaszocializáció első komoly esztendei is. Ennek jobb terep - a könyvtári munka legtöbb területéhez hasonlóan, a modern oktatásemelvények szerint is - a gyakorlatnál nincs! Ezek sorába tartozik az MKE munkájában való részvétel, közte a vándorgyűléseken.

Ezért könyvtárunk feladatának tartja a könyvtárosságot hivatásának tekintő hallgatók integrálását az egyesületbe, az ott végzett munkát szakmai gyakorlatuk részének és egyik formájának ismeri el és értékeli. És miközben pályaszocializációjukat segíti, alkalmunk nyílik az elkötelezett, tehetséges hallgatók kiválasztására is könyvtárunk jövőbeli munkatársi gárdájába.

JEGYZETEK

1 Nagy Zsuzsanna: Tehetség, tudás, készségek és önbizalom : mit tehet a könyvtáros az egyetemi hallgatókért? [elektronikus dok. prezentáció].

URL: <http://vandorgyules.lib.unideb.hu/?q=node/150>

2 Suppné Tarnay Györgyi: Tehetséggondozás a könyvtárosképzésben. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2009. 11. sz. 34-37. p. [összefoglalás] [elektronikus dok.].

URL: <http://vandorgyules.lib.unideb.hu/?q=node/111>

3 A tudományos és művészeti diákköri tevékenység (TDK) [elektronikus dok.]. In: Országos Tudományos Diákköri Tanács [honlap].

URL: <http://www.otdt.hu/intezmenyitdk.php>

4 Nemes László: Masters of Library and Information Science - második felvonás. = Könyvtári levelező/lap, 2009. 10. sz. 24-25. p. Elektronikus változat:

URL: http://epa.oszk.hu/00300/00365/00090/pdf/KLL_EPA00365_2009-10_024-025.pdf

5 Nyitólap [elektronikus dok.] In: I. Masters of Library Science Konferencia [honlap].

URL: <http://konyvtar.info/konferencia/mls/>

6 Nyitólap [elektronikus dok.] In: II. Masters of Library and Information Science [honlap].

URL: <http://mlis.klog.hu/>

7 Nemes László: MLS 2 : Masters of Library and Information Science második felvonás [elektronikus dok.]. In: Magyar Információtudományi Alapítvány [honlap].

URL: http://informaciotudomany.hu/?page_id=49

8 Lásd még: Habók Lilla: A könyvtárügy kurrens kérdései. Az MLIS II. konferenciája. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2010. 2. sz. 46-49. p.

9 Nagy Péter: Reflexiók dr. Tari Annamária pszichológus "Y generáció" című előadására [elektronikus dok.].

URL: http://www.ektf.hu/konyvtar/uploads/Nagy_Peter.doc